

STELLINGEN-SPEL

DETENTIEHUIS

meer info: www.dehuizen.be

Ga in gesprek over een actueel en maatschappelijk relevant thema met dit stellingenspel over detentiehuizen. Aan de hand van prikkelende stellingen denk je na over re-integratie, veiligheid, de plaats van detentiehuizen in de buurt.

Ideaal om meningen uit te wisselen, perspectieven te verbreden en het debat op gang te brengen.

stellingen-spel detentiehuisen

Dit spel wil deelnemers stimuleren om actief in gesprek te gaan over detentiehuisen. Door stellingen te bespreken, leren ze hun eigen mening verwoorden, andere standpunten begrijpen en tegelijk meer informatie verzamelen over thema's zoals re-integratie, samenleven en beeldvorming.

benodigdheden:

- Drie duidelijke vakken of aanduidingen: eens, geen mening / neutraal en oneens
- De stellingen, afgedrukt of geprojecteerd via een presentatie
- Het begeleidersdocument met extra uitleg bij elke stelling

praktische info:

- Leeftijd: 14–18 jaar
- Aantal spelers: 5 tot 25
- Duurtijd: 1 uur
- Aantal begeleiders: 1 of meer
- Locatie: binnen of buiten
- Thema: detentie, straf en tweede kansen

meer info: www.dehuizen.be

instructies:

1. Lees of toon telkens één stelling.
2. De deelnemers kiezen het vak dat het best aansluit bij hun mening: eens, geen mening / neutraal of oneens.
3. Geef enkele deelnemers de kans om hun keuze toe te lichten.
4. Moedig anderen aan om te reageren of een ander standpunt te delen.
5. Gebruik de extra uitleg bij de stellingen om het gesprek te verdiepen of bijkomende informatie te geven.
6. Herhaal dit voor elke volgende stelling.

Aandachtspunten voor de begeleider:

1. Benadruk dat er geen juiste of foute antwoorden zijn.
2. Maak duidelijk dat deelnemers altijd van mening mogen veranderen tijdens het gesprek.
3. Voorzie op het einde een korte reflectie en nabespreking, bijvoorbeeld aan de hand van vragen zoals: *Wat heb je bijgeleerd?* en *Wat vond je het moeilijkst?*

leidraad stellingen-spel detentiehuisen

Re-integratie

Een gevangenis dient in de eerste plaats om iemand te straffen.

Een gevangenis wordt vaak gezien als een plaats waar iemand naartoe moet als straf voor wat die persoon heeft gedaan. Dat klopt ook, wie een misdrijf pleegt, moet daar gevolgen van dragen. Voor slachtoffers en de samenleving kan het belangrijk zijn dat er duidelijk wordt gemaakt dat bepaald gedrag niet aanvaardbaar is.

Maar een gevangenis heeft niet alleen als doel om te straffen. Een ander belangrijk doel is re-integratie, mensen voorbereiden om later opnieuw deel uit te maken van de samenleving. Als iemand na zijn straf vrijkomt, is het belangrijk dat die persoon minder kans heeft om opnieuw feiten te plegen.

Re-integratieprogramma's zijn even belangrijk als de straf zelf.

Bij een gevangenisstraf denken we vaak vooral aan het straffen van iemand voor wat die heeft gedaan. Maar bijna alle gedetineerden komen op een bepaald moment opnieuw vrij. Daarom is het belangrijk om tijdens de straf al na te denken over wat er daarna gebeurt.

Re-integratieprogramma's helpen gedetineerden om zich voor te bereiden op hun terugkeer in de samenleving. Dat kan gaan over werk zoeken, een opleiding volgen, leren omgaan met problemen, therapie krijgen of opnieuw contact opbouwen met familie. Het doel is niet om de straf minder belangrijk te maken, maar om ervoor te zorgen dat iemand na de straf meer kansen heeft om niet opnieuw in de fout te gaan.

Gevangenis

Lange gevangenisstraffen maken de samenleving niet per se veiliger.

Veel mensen denken dat een lange gevangenisstraf automatisch zorgt voor meer veiligheid: iemand zit langer vast en kan in die periode geen nieuwe feiten plegen in de samenleving. Toch is het niet zo eenvoudig. De lengte van een straf zegt niet altijd iets over het risico dat iemand vormt wanneer die persoon later vrijkomt.

Iemand kan een lange straf krijgen, maar tijdens die straf weinig begeleiding krijgen of weinig werken aan de problemen die mee aan de basis lagen van de feiten. Dan is de vraag wat er gebeurt op het moment dat die persoon opnieuw buitenkomt. Omgekeerd kan iemand met een kortere straf, maar met goede begeleiding en voorwaarden, soms beter voorbereid terugkeren in de samenleving.

Er is ook een link met hoe straffen worden uitgevoerd. Sommige gedetineerden kiezen ervoor om hun straf volledig uit te zitten, zodat ze daarna zonder voorwaarden vrijkomen. Als iemand vroeger vrijkomt via de strafuitvoeringsrechtbank, de SURB, kunnen er voorwaarden opgelegd worden, zoals begeleiding volgen, werk zoeken of bepaalde contacten vermijden. Die voorwaarden kunnen net helpen om de terugkeer naar de samenleving veiliger te maken.

Korte gevangenisstraffen richten meer schade aan dan dat ze iets oplossen.

Een korte periode in de gevangenis kan grote gevolgen hebben voor iemands leven. Door detentie kan iemand zijn werk verliezen, zijn woning kwijtraken of problemen krijgen met familie en vrienden. Dat noemen we detentieschade, schade die ontstaat door het verblijf in de gevangenis zelf. Bij korte straffen is er tijdens het verblijf in de gevangenis vaak te weinig tijd om echt aan begeleiding, therapie, opleiding of re-integratie te werken. Daar komt nog bij dat er niet altijd genoeg personeel of middelen zijn om iedereen goed op te volgen.

Daardoor bestaat het risico dat iemand na een korte gevangenisstraf slechter buitenkomt dan die binnenkwam. De straf heeft dan wel iets duidelijk gemaakt, maar ze heeft misschien weinig opgelost voor de toekomst of zelf. In sommige gevallen maakt ze de situatie zelfs meer kwetsbaar, omdat iemand buitenkomt met meer problemen dan ervoor.

Wie uit detentie komt, verdient dezelfde kansen als iedereen.

Wanneer iemand uit detentie komt, heeft die persoon zijn of haar straf uitgezeten of is die onder voorwaarden vrijgekomen. Toch stopt de straf in de praktijk vaak niet aan de gevangenispoort. Mensen die uit detentie komen, botsen vaak op wantrouwen, stigma en moeilijkheden om werk, een woning of opnieuw een sociaal netwerk te vinden.

Nochtans zijn net die kansen belangrijk om opnieuw een plaats te vinden in de samenleving. Als iemand geen werk vindt, geen stabiele woonplaats heeft en overal wordt afgewezen, wordt het veel moeilijker om op een goede manier opnieuw te beginnen. De kans bestaat dan dat iemand opnieuw in de problemen komt.

De overheid moet meer investeren in preventie dan in gevangnissen.

Als we alleen investeren in gevangnissen, grijpen we pas in wanneer het al misgelopen is. Vandaag is er ook een groot probleem van overbevolking in de gevangnissen. Vaak wordt gedacht dat de oplossing simpel is, meer gevangnissen bouwen of meer plaatsen creëren. Maar in de praktijk blijkt dat dit het probleem niet echt oplost. Er wordt al jaren extra capaciteit gecreëerd, en toch blijft de overbevolking bestaan of neemt ze zelfs toe.

Daarom kan je je afvragen of dat geld niet beter op een andere manier wordt ingezet. Preventie betekent dat we proberen te voorkomen dat mensen in criminaliteit terechtkomen. Dat kan bijvoorbeeld door te investeren in onderwijs, jeugdwerk, betaalbare hulpverlening, mentale gezondheidszorg, verslavingszorg, armoedebestrijding en begeleiding van kwetsbare gezinnen. Als problemen vroeger worden opgemerkt en aangepakt, is de kans kleiner dat ze later uitmonden in strafbare feiten. De overheid moet ook kijken naar de oorzaken die ervoor zorgen dat sommige mensen sneller in de problemen komen.

Wat zijn detentiehuizen?

Detentiehuizen zijn een alternatieve vorm van vrijheidsberoving. Dat betekent dat mensen nog altijd hun vrijheid verliezen en hun straf uitvoeren, maar niet in een klassieke grote gevangenis. De werking van detentiehuizen rust op drie belangrijke pijlers.

1. Kleinschaligheid

In een detentiehuis verblijft een kleinere groep mensen, idealiter maximaal ongeveer 30 personen. Daardoor is er meer ruimte voor een persoonlijke aanpak. Begeleiders kunnen beter kijken naar wie iemand is, welke problemen er spelen en welke ondersteuning nodig is. Zo kan er meer zorg op maat geboden worden.

2. Differentiatie

Niet elke gedetineerde heeft dezelfde noden, hetzelfde risico of dezelfde begeleiding nodig. Differentiatie betekent dat er rekening wordt gehouden met verschillende aspecten, zoals de beveiliging, de doelgroep, de begeleiding en de daginvulling. Op die manier kan de straf beter afgestemd worden op de persoon en zijn of haar situatie.

3. Gemeenschapsgerichtheid

Een detentiehuis staat meer in verbinding met de samenleving en de buurt. Er is een wisselwerking tussen het detentiehuis en de gemeenschap. Dat kan helpen om te werken aan herstel, verantwoordelijkheid en terugkeer naar de samenleving. De gedetineerde krijgt meer kansen om zijn of haar verantwoordelijkheid op te nemen, bijvoorbeeld tegenover slachtoffers, familie, de buurt of de maatschappij.

Detentiehuizen

Detentiehuizen maken straf menselijker zonder ze minder ernstig te maken.

Een detentiehuis blijft een vrijheidsberovende straf. Iemand kan niet zomaar gaan en staan waar die wil, moet zich aan duidelijke regels houden en verliest een groot stuk vrijheid. Het is dus geen beloning en ook geen manier om de straf 'lichter' te maken.

Het verschil zit vooral in de manier waarop de straf wordt ingevuld. In een detentiehuis blijft de straf ernstig, maar wordt ze menselijker en humaner georganiseerd. De persoon wordt niet alleen opgesloten, maar ook gezien als iemand die begeleiding nodig heeft om opnieuw vooruit te kunnen. Er wordt meer ingezet op hulp, structuur, verantwoordelijkheid en voorbereiding op het leven na detentie.

Het doel is dus niet alleen dat iemand zijn straf ondergaat, maar ook dat die persoon ondersteuning krijgt om nadien opnieuw een plaats te vinden in de samenleving. Zo blijft detentie een duidelijke straf, maar wordt ze tegelijk gebruikt als kans om mensen te helpen veranderen en sterker terug te keren.

Detentiehuizen zijn te "zacht" voor mensen die misdrijven hebben gepleegd.

In een klassieke gevangenis zit iemand heel veel uren op cel. Daardoor kan iemand zijn straf uitzitten zonder echt verplicht te worden om aan zichzelf te werken.

In een detentiehuis word je veel meer aangesproken op je verantwoordelijkheid. Je bent dag en nacht omringd door begeleiders en anderen die vragen hoe het met je gaat, die verwachtingen stellen en die samen met jou aan een traject werken. Je moet nadenken over je gedrag, je toekomst, je problemen en hoe je opnieuw een plaats kan opnemen in de samenleving.

Detentiehuizen zijn dus niet zomaar "zachter". Ze vragen net veel inspanning van iemand. In plaats van alleen je tijd uit te zitten, moet je actief werken aan verandering en re-integratie.

1. kleinschaligheid

Mensen die fouten maken, verdwijnen best niet in grote systemen.

Kleinschaligheid maakt het ook moeilijker om je te verstoppen achter het systeem. In een grote gevangenis kan iemand sneller opgaan in de massa. Je bent één van de velen, waardoor het makkelijker is om afstand te houden, niets te zeggen of je problemen uit de weg te gaan. In een detentiehuis is dat anders. Omdat de groep kleiner is, kennen begeleiders de bewoners beter en merken ze sneller wanneer iemand vastloopt, afspraken niet nakomt of verantwoordelijkheid probeert te vermijden.

In een kleinere groep word je dus sneller aangesproken op je gedrag, je keuzes en je traject. Dat kan confronterend zijn, want je wordt niet alleen bekeken als iemand die zijn straf moet uitzitten, maar ook als iemand die stappen moet zetten richting verandering. Tegelijk maakt die persoonlijke opvolging het mogelijk om beter te kijken naar wat iemand nodig heeft: begeleiding, structuur, hulpverlening, werk, opleiding of ondersteuning bij het herstellen van relaties.

Kleinschaligheid zorgt er dus voor dat detentie minder anoniem wordt. Het maakt de straf niet minder ernstig, maar wel gericht. Mensen krijgen meer kansen om aan zichzelf te werken, maar ze worden ook meer aangesproken op hun verantwoordelijkheid.

2. Differentiatie

Een modern strafbeleid durft erkennen dat verschillende mensen verschillende trajecten nodig hebben.

In detentehuizen wordt er meer gekeken naar wie iemand is, wat iemand nodig heeft en welk traject het meest zinvol is. Daarbij kan rekening gehouden worden met verschillende zaken: de mate van beveiliging die nodig is, de doelgroep, de begeleiding en de daginvulling.

Bij iemand met een hoger risico kan er bijvoorbeeld meer controle, structuur en beveiliging nodig zijn. Die persoon heeft misschien nood aan duidelijke grenzen, intensieve opvolging en begeleiding rond gedrag of agressie. Bij iemand anders ligt de grootste nood misschien bij het vinden van werk, het volgen van een opleiding, het aanpakken van schulden of het werken aan een verslaving.

Door die verschillen te erkennen, kan detentie gericht en zinvoller worden ingevuld. Mensen krijgen niet zomaar allemaal hetzelfde traject, maar een traject dat past bij hun situatie en bij wat nodig is om opnieuw verantwoordelijkheid op te nemen. Dat maakt de straf niet minder ernstig, maar wel doeltreffender. Het doel blijft dat iemand zijn straf ondergaat, maar tegelijk ook werkt aan wat nodig is om na detentie minder snel opnieuw in de fout te gaan.

3. Gemeenschapsgericht

Tijdens detentie moet er ruimte zijn om iets positiefs te betekenen voor de maatschappij.

Detentie wordt vaak gezien als een periode waarin iemand wordt weggehaald uit de samenleving. Dat is ook zo: iemand verliest zijn vrijheid als gevolg van wat die heeft gedaan. Maar dat betekent niet dat iemand tijdens detentie volledig los moet staan van de maatschappij.

Daarom is gemeenschapsgerichtheid een belangrijke pijler van detentiehuisen. Een detentiehuis staat meer in verbinding met de buurt en de samenleving. Daardoor kan er niet alleen gewerkt worden aan de terugkeer van de gedetineerde, maar ook aan herstel. Herstel gaat dan niet alleen over werken aan jezelf, of over nadenken over de impact op het slachtoffer, maar ook over verantwoordelijkheid opnemen tegenover de maatschappij.

Iemand die een misdrijf pleegt, beschadigt vaak meer dan alleen het directe slachtoffer. Er kan ook schade zijn aan het vertrouwen, het veiligheidsgevoel of de verbondenheid binnen een samenleving. Daarom kan het belangrijk zijn dat mensen tijdens detentie de kans krijgen om opnieuw iets positiefs bij te dragen. Dat kan bijvoorbeeld door taken, projecten of vormen van inzet die nuttig zijn voor anderen of voor de buurt. Een detentiehuis kan bijvoorbeeld samenwerken met een woonzorgcentrum in de buurt. Gedetineerden kunnen dan helpen tijdens een wandeling, bijvoorbeeld door rolstoelen te duwen of bewoners te begeleiden. Ook bij praktische noden in de buurt kunnen ze iets betekenen, zoals helpen om de straten sneeuwvrij te maken wanneer het gesneeuwd heeft.

Afsluitend

Ik zou er geen probleem mee hebben als er een detentiehuis in mijn straat komt.

Veel mensen vinden het idee van detentiehuisen goed, zolang ze niet in hun eigen buurt komen. Dat noemen we het NIMBY-principe (Not In My Backyard).

Dat gevoel is begrijpelijk. Een detentiehuis in de buurt kan vragen of bezorgdheden oproepen. Is het wel veilig? Wie zal daar verblijven? Wat betekent dat voor de buurt? Het is belangrijk om die zorgen serieus te nemen en niet zomaar weg te wuiven.

Daarom is communicatie met de buurt heel belangrijk, zelfs nog vóór een detentiehuis er komt. Buurtbewoners moeten de kans krijgen om vragen te stellen, hun bezorgdheden te delen en duidelijke informatie te krijgen. Infomomenten kunnen daarbij helpen. Daar kan uitgelegd worden wat een detentiehuis precies is, wie er verblijft, welke regels er gelden en hoe veiligheid wordt georganiseerd.

Tegelijk is de vraag, als we vinden dat detentiehuisen nodig zijn, waar moeten ze dan komen? Als elke buurt zegt 'liever niet bij ons', dan wordt het moeilijk om zulke projecten uit te bouwen. Detentiehuisen werken net vanuit het idee dat mensen stap voor stap opnieuw verbinding maken met de samenleving. Daarvoor moeten ze ook ergens in die samenleving een plaats krijgen.

Heb je vragen of ben je op zoek naar materiaal of toelichting afgestemd op jouw vereniging? Neem gerust contact op via info@dehuizen.be.

**Een gevangenis dient in de
eerste plaats om iemand te
straffen.**

**Re-integratieprogramma's
zijn even belangrijk als de
straf zelf.**

**Lange gevangenisstraffen
maken de samenleving niet per
se veiliger.**

**Korte gevangenisstraffen
richten meer schade aan dan dat
ze iets oplossen.**

**Wie uit detentie komt, verdient
dezelfde kansen als iedereen.**

**De overheid moet meer
investeren in preventie dan in
gevangnissen.**

**Detentiehuizen maken straf
menselijker zonder ze minder
ernstig te maken.**

**Detentiehuizen zijn te “zacht”
voor mensen die misdrijven
hebben gepleegd.**

**Mensen die fouten maken,
verdwijnen best niet in grote
systemen.**

**Een modern strafbeleid durft
erkennen dat verschillende
mensen verschillende trajecten
nodig hebben.**

**Tijdens detentie moet er ruimte
zijn om iets positiefs te
betekenen voor de
maatschappij.**

**Ik zou er geen probleem mee
hebben als er een detentiehuis in
mijn straat komt.**